

CURIERUL CREȘTIN

ORGAN OFICIAL AL DIECEZEI DE GHERLA.

CU UN ADAOS NEOFICIAL.

Abonamentul pe un an 200 Lei. Apare de 2 ori pe lună. Inserțiuni se primesc după învoială

Partea oficială.

Chemare la hirotonire.

În ziua de 12 Aprilie a. c. Joja Mare, vom face hirotonie de diaconi, iar în ziua de 15 Aprilie a. c. ziua luminatului praznic al Învierii Domnului și Mântuitorului Nostru Isus Hristos, vom face hirotonire de preoți.

Pentru aceasta dată chiemăm la hirotonire pe toți clericii absolvenți ai diecezei noastre, cari sunt pregătiți pentru primirea sfintei Hirotoniri.

Lăsăm tuturor Onorațiilor Frați preoți, să aducă aceasta la cunoștința clericilor diecezani, originari din parohia lor, și ca pentru aceasta dată să se prezinte la sfânta Hirotonire.

Cei ce doresc a se hirotoni, se vor prezenta la Reședința episcopală în ziua de 9 Aprilie a. c. la orele 8 dimineața, aducând cu sine extras din matricula botezaților și, dacă sunt căsătoriți, extras de cununie, precum și certificat dela Oficiul parohial despre ținuta lor clericală dela ieșirea din Seminar.

Gherla, la 30 Martie 1928.

No. 1647

Pentru ziua aviației.

În urma adresei Înaltului Minister al Cultelor și Artelor No. 15892 din 29 I. c. și în legătură cu ordinul nostru circular No. 1176 (publicat în Curierul Creștin No. 6 a. c.) trimitem odată cu No. 7 din 1 Aprilie al „Curierului Creștin” pentru Onoratele Oficii parohiali eparhiale, câte un *tablou-afiș* ce cuprinde numele eroilor morți ai Aviației Române.

Cum ziua aviației se proiectează a

să sărbători în fiecare an, sunt invitați Onorații Frați preoți a păstra acestea tablouri în arhivele parohiali.

Din șed. konz. 31 Martie 1928.

No. 1649.

Portretul M. S. Regelui.

În urma adresei Înaltului Minister al Cultelor și Artelor Nr. 14793 din 28 I. c. publicăm mai jos Veneratului Cler eparhial adresa No. 864 a Președinției Consiliului de Ministru, pentru luare la cunoștință și conformare:

Circulări anterioare au atras atențiunea asupra faptului că în birourile autorităților de Stat trebuie să figureze portretul M. S. Regelui Mihai I, aducându-I și în forma aceasta, prinosul dragostei și devotamentului nemărginit al tuturor. Observându-se, însă, că această dispozițiune nu a fost în chip absolut executată — așa cum trebuie să fie — și că, *pe de altă parte, în birourile unora din aceste autorități de Stat mai se găsește încă portretul fostului principe moștenitor*, vă rugăm să binevoiți — spre imediată executare și a primei și a celei de a doua dispozițiuni — a atrage din nou în acest sens atențiunea autorităților dependente de Departamentul Domniei-Voastre.

Subsecretar de Stat,

(ss). C. Brătianu.

Din șed. konz. 31 Martie 1928.

Nr. 1642.

Episcop Dr. Iuliu Hossu.

Partea neoficială.**Legea Cultelor în Senat,**

Grandiosul discurs al Prea Sfințitului Iuliu ținut la discuția generală o proiectului de Lege.

Proiectul de Lege pentru Regimul Cultelor din România, depus pe băncile Senatului încă la 2 Martie a. c. — după o dezbateră amănunțită și vehementă, în Comisiunea specială a Senatului de aproape două săptămâni — acum este obiectul unor și mai vehemente lupte în plin Senat, unde s'a început deja discuția generală asupra lui.

Athierei și ministri, preoți și laici își spun părerea pro și contra, în discursuri pline de oratorie avântată, referitor la proiectul domnului Ministru Lapedatu și Senatul României rar a atras în așa manifestat chip atențiunea, nu numai a întregii țări, ci și a străinătății asupra lucrărilor sale, ca acum cu discuția asupra noului regim al Cultelor.

În cadrele acestor discuții interesante, susținute, parte din convingere, parte din fanatism, — expuse cu energie și violență chiar — și cari sunt centrul spre care privește astăzi țara întreagă cu toate cultele ei, și-au ridicat cuvântul și Prea Sfințiii nostri Episcopi, în frunte cu I. P. S. Sa Mitropolitul *Dr. Vasile Suciu*, expunând punctul de vedere al Bisericii noastre, unite cu Scaunul Sfântului Pentru.

Prea Sfinția Sa, Părintele Episcop al nostru *Iuliu* a vorbit Joi la 22 I. c. ținând un grandios discurs, de aproape patru ore, în care cu un elan oratoric, plin de sfânt entuziasm pentru interesele și drepturile inprescriptibile ale Bisericii Romei și cu o plasticitate măiestrică a dezvoltat punctul de vedere, bazat pe documentări canonice, naționale, istorice și juridice al Bisericii române unite cu Roma.

Neavând încă discursul *întreg* al Prea Sfinției Sale — și până ce vom fi în posesiunea lui după notele ste-

nografice — publicăm mai jos un scurt rezumat după „Universul“ și „Cuvântul“, pentru că și din acesta cititorii noștri să poată gusta frumusețile vorbelor convingătoare, pline de gravitate, spuse de Prea Sfințitul Iuliu în ședința dela 22 Martie 1928, în prezența d-lui președinte al Consiliului de Miniștri, Vintilă I. C. Brătianu, a întregului guvern, a unui număr de auditor din care făcea parte întreaga elită a Capitalei și a reprezentanților presei întregi.

*

Cuvântarea.

Puține legi — spune Prea Sfinția Sa — au atâta importanță pentru viața spirituală a neamului, cum e legea, care reglementează regimul cultelor.

Ea trebuie adusă cu toată grija de a se respecta spiritul de armonie între frați atât de necesar țării. Legea privește viața sufletească a tuturor cultelor din cuprinsul României, pe cari cu atâta fericire și mândrie o numim mare și o dorim puternică.

Domnul prim-ministru se află azi în mijlocul nostru pentru a se documenta asupra acestei deosebit de importante chestiuni.

Nu mă îndoiesc de intențiunile curate ale guvernului și sunt sigur că guvernul își dă seama de importanța acestei probleme, a cărei fericită rezolvare o dorim cu toții. Frământarea, care dăinuiește în jurul acestei legi de peste 5 ani, ne dovedește cât de importantă e problema și cât e de greu. Întrevederea ce am avut-o cu d. prim-ministru Vintilă Brătianu, m'a întărit în convingerea, că guvernul vrea să nu aducă nici o nemulțumire nimănui.

Ceea ce am cerut mereu, de 5 ani, nu este un postulat pe care din vanitate omenească ne-am hotărât să nu-l abandonăm; ci este un postulat care nu are alt scop decât de a face, ca legea să fie pusă în acord cu spiritul Constituției. De când sunt la Senat n'am întâlnit atâta violență, ca acum, cu ocazia acestei legi.

Cu prilejul discutării Constituției, ca să respectăm tradiția, am renunțat, deși poate nu era just, ca biserica ortodoxă să fie numită „dominantă”. Era necesar, ca înțelesul cuvântului „dominant” să fie bine precizat, spre a nu da loc la ulterioare interpretări greșite. Apoi, am avut din nou prilej să dăm dovadă de spiritul nostru împăciuitoare.

Dar cuvântările din zilele trecute, au sgândărit toate rănile fără nici o noimă și fără nici un rost.

Imi pare rău că nu s'a putut înlătura o anumită violență din expunerile făcute de la aceasta tribună.

Ați văzut cum zilele, din urmă, s'au răscolit rănile circatrizate ale trecutului.

S'a încercat să se rupă cicatrizarea acestor răni.

Reînnoierea durerilor nu este cu nimic motivată în zilele fericite de după unire.

Eu nu voi urma această cale. Ca să apar biserica catolică ar trebui să citesc și să citez istoria civilizației universale. Aceasta, însă e și inutil și imposibil. Noi nu suntem preocupați decât de lege, pentru că voim să punem capăt frământărilor ce există de 5 ani, și să stingem focul, care întreține luptele confesionale dintre frați. Nu voi face istoricul bisericii greco-catolice, din care mă simt mândru să fac parte, pentru că biserica română, unită cu Roma, are recunoștința veșnică a neamului său.

Citatele aduse sunt neputincioase să dovedească faptul, că timp de două veacuri, această biserică ar fi șovăit o clipă, în atitudinea ei românească de luptă.

Că ar fi fost un singur moment, când această biserică nu s'ar fi identificat cu aspirațiile naționale, nimeni n'ar fi putut s'o dovedească. Ea a fost însă factor de redeschtere națională și ea a contribuit enorm la deșteptarea conștiinței noastre istorice de latini. Aceasta nimeni n'o poate nega.

S'a zis în focul discuțiilor, că uniții sunt mai răi decât comuniștii, dovedindu-se astfel, că cine vrea să dovedească prea mult nu dovedește nimic. La aceste acuzații am surâs.

S'a mai spus că biserica unită este aceea care provoacă și care agită masele. Suntem dispuși, să probăm netemeinicia celor spuse, ca în această ședință chiar, să semnăm toți arhierii ambelor biserici, un proces verbal în care să se hotărască încetarea luptelor între frați. (Aplauze prelungite).

Noi voim ca cu un ceas mai înainte să avem această lege, pentru a pune capăt frământărilor religioase de dincolo de Carpați, pe cari totdeauna le-am condamnat.

Gândul nostru este ca cu acest prilej să se stingă definitiv luptele confesionale dintre frați.

Acesta este scopul pe care-l urmărisem.

Nici un caz, în care noi am fi fost provocători, nu se poate arăta.

În episcopia Oherlei, pe care am fericirea s'o păstoresc, din 600.000 de credincioși nu este un singur străin, toți sunt români. Am 750 de sate, dintre cari numai 10 sunt împărțite cu ortodoxii. Celelalte sunt unite.

După război, în loc să fim lăsați să contribuim la ridicarea culturală și materială, s'a început o luptă din afară împotriva noastră, ca să turbure poporul și să-l îndepărteze dela noi. S'au oferit mirenilor tot felul de avantagii, ca să se lapede de credința unită. Cu ce rost s'a încercat să se turbure această episcopie atât de liniștită? De ce s'au înveninat sufletele credincioșilor? Cui a folosit cazul din satul Ocoliș, când preoții ortodoxi au ocupat biserica unită, în care au slujit, după ce au stropit-o cu aghiazmă? Pentru a face prozelizi? Dar nici aceasta n'a izbutit.

Țin să declar, că s'ar putea, ca cuvintele mele să fie răstălmăcite și aceasta nu voiesc. Eu nu vreau, ca din spusele mele, să se ajungă la întrebarea: dacă așa se petrec lucrurile cu frații lor uniți, cum trebuie să se poarte românii cu cultele minore?

Aceasta n'ar fi în gândul și intenția mea. Dar astfel se procedează cu biserica unită în Maramureșul care numără azi 91.000 de uniți.

Guvernul a început acțiunea de ajutare a maramureșenilor, lipiți pământului de săraci și sugrumați de elementele strecurate de peste munți.

Acest prețios și scump element al nației noastre este amenințat de desființare. E un păcat strigător la ceruri, ca această provincie să fie lăsată pieirei. Noi rugăm guvernul și cu acest prilej să-i ajute pe maramureșeni, acești străjeri dela granița țării — acești români uniți, cari formează cordonul izolator față de panslavismul de peste hotare.

Noi n'avem nici un interes să slăbim această graniță.

Ortodoxismul încearcă convertirea uniților din Maramureș. S'au trimis misionari din Basarabia, cari au trecut și în satele românești de peste graniță. Astăzi putem spune, că dela răsărit nu ne mai vine lumină, ci holeră și bolșevism.

Voim încetarea luptelor confesionale nu pentru că ne temem, ci fiindcă voim să slujim marile interese ale neamului (Aplauze).

În Maramureș vom fi având câteva suflete pierdute. Puneți în cumpănă paza graniței, alături de aceste fapte și veți vedea, dacă este vorba de un câștig sau de pierdere. Ce trăește în sufletul unui creștin altceva, decât credința moștenită de la părinții săi?

Noi, în trecut, nu aveam nici o legătură cu șefii bisericești unguri, ci direct cu Roma. Iată bastionul care a servit unității noastre. La 1700 noi n'am făcut vialuitări.

O voce; S'a promis mult și nu s'a realizat nimic.

EPISCOPUL HOSSU: Cine a luptat la 1848?

Ortodoxi și uniți.

Precum nu apăr pe Habsburgi, tot astfel nu voi apăra pe generalul Bucow, cel ce a dăunat ortodoxiei. Ungurii au încercat să ne dezbină cu toate mijloacele dar n'au reușit. Ferice de poporul care numără asemenea înaintași.

Pentru acest titlu de glorie noi cerem loc sub soare

La Alba Iulia, eu am cetit sentința istoriei în numele neamului meu, Neamul nostru trebuie să rămână unit și mai departe, pentru că aceasta va face tăria țării în viitor.

Acest neam n'are nevoie de împrumut, chiar dacă el ne-ar fi refuzat.

Nu din împrumuturi a trăit acest popor.

Amenințările lorzilor de peste graniță nu ne sperie, după cum nu ne-au speriat toate opresiunile trecutului. (Aplauze furtivoase).

Vom face față nevoilor precum am știut răbda și învinge alți dușmani mai tari și mai răi.

Oratorul discutând proiectul spune, că axa principală a lui este articolul 9, care se ocupă de personalitatea juridică a Culturii.

Noi am cerut ca personalitatea juridică să se dea Cultelor recunoscute din țară. Cult înseamnă religie organizată.

Deasemeni mai cerem a se fixa care este subiectul, care se bucură de personalitatea juridică și apoi când încetează această personalitate.

În legătură cu art. 9 este articolul 45, care vorbește de averile celor, ce trec dela un cult la altul.

Că biserica romano-catolică va fi având miliarde, eu nu știu.

Un lucru pot spune: nici eu și nici biserica română n'am beneficiat de nici un ban.

Episcopul Hossu susține, *cu lux de argumente juridice punctul de vedere unit* asupra împărțirii bunurilor parohiale în caz de trecere, dela un cult la altul, punct de vedere cunoscut, înfățișat la timp în presă.

Incidentul dela Tg.-Mureș.

Vorbind de ultimele evenimente regretabile din Ardeal, oratorul este întrerupt de mitropolitul Pimen, al Moldovei, care afirmă, că demonstrațiunea dela Tg.-Mureș nu a avut un caracter religios ci pur politic. Armata română nu este o armată bar-

bară. La Mărășești ostașii noștri au mers cu crucea în frunte.

Este o provocațiune și se face demagogie ducându-se în Capitala țării praporoapte și icoane împușcate de gloanțe.

EPISCOPUL HOSSU: în 1926 nu s'aputut cădea de acord asupra articolului 41 al proiectului întocmit atunci.

Ingrijorările noastre, cari durează de cinci ani de zile, azi sunt aceleași.

În articolul acesta se cuprinde soarta averilor bisericești în caz de treceri dela un cult la altul.

Aci nu este vorba de averi de miliarde ci de sărăcia satelor, de sărăcia parohiilor.

Opinia publică crede, că noi suntem intransigenți pe această chistiune.

Explică motivele cari determină pe unii să părăsească un cult.

Acela ce astăzi se răzvrătește împotriva autorității bisericești, mâine se va răzvrăti împotriva autorității de stat.

Voci la majoritate: așa e, așa e!

EPISCOPUL HOSSU: trecerile nu se fac din convingere — de cele mai multe ori se urmăresc interese materiale.

Noi cerem, întemeiați pe canoane, că ori câte treceri ar fi, averile să rămână vechei comunități.

Drepturile pe cari noi le cerem, le întemeiem pe legea persoanelor juridice de drept privat.

Redactarea actuală a articolului 45 lasă lucrurile în completă nesiguranță.

Nu cred o redactare mai bună și mai conformă regulilor canonice în ce privește art. 45 decât ținând seama de prevederile articolului 50 din legea persoanelor juridice de drept privat.

Noi nu facem prozelitism și totuși avem treceri. În ultimii zece ani am pierdut trei preoți și am primit alți trei.

Noi urmărim liniștea organizației și progresul pe termenul social și cultural.

Fac un apel, ca să legiferăm astfel încât să precizăm art. 45 categoric, limpede.

Lăsați libertatea deplină tuturor Cultelor.

Nu contribuiți la zdruncinarea organizației locale. Ea este în paguba Statului.

O rană în domeniul acesta este extrem de primejdioasă.

Frământările sufletești ascund primejdii.

Să asigurăm urmărirea țințelor morale ale bisericeii, dându-i deplina libertate. (Aplauze prelungite).

Ecolul presei.

Până aci luxuosul discurs al Prea Sfințitului Iuliu reprodus în mic rezumat. Vorbirea oratorică a Prea Sfințitului nostru Arhieru a avut efectul

senzaționalului asupra tuturor celor, cari erau îndesuși între pereții istorici ai Senatului și atmosfera, până atunci neprielnică — să nu zicem dușmănoasă chiar — față de Catolicism și Biserica română unită s'a schimbat în favorul nostru. Vorbirea bine documentată și convingătoare a Prea Sfinției Sale a arătat în mod indiscutabil, că dreptatea este pe partea noastră.

Grandiosul discurs al Părintelui Episcop Iuliu a fost viu comentat de întreaga presă, atât cea românească, cât și cea minoritară din întreaga țară. Astfel — între altele — „*Cuvântul*“ dela 25 Martie (No. 1050) sub titlul sugestionant „*Un succes parlamentar al episcopului Hossu*“ scrie următoarele:

Discursul de ieri, din Senat, al episcopului unit Dr. Iuliu Hossu al Gherlei, pentru cei ce l'au ascultat cu atențiune acordată, a fost un adevărat regal, în secetă oratoriei parlamentului actual.

Expunerea largă a punctului de vedere româno-unit, în discutarea proiectului pentru regimul general al Cultelor, argumentele aduse, au fost o lecție de logică și de construcție clară, vibrantă, convingătoare a unei idei exprimată în forma ei cea mai nobilă: Sinceritatea eruditei expuneri a tânărului episcop a cucerit, chiar în rânduri adverse, multe aprobări — iar vibranta simțire românească, care a plutit deasupra întregii cuvântări timp de aproape patru ore, a dovedit încă odată, câtă pasiune pun în iubirea de țară prelații noștri, indiferent dacă sunt uniți sau ortodoxi.

După cum era și de așteptat, episcopul Hossu a fost aplaudat și viu felicitat, pentru acest frumos succes al său, începând cu banca ministerială și terminând cu ziaristii, cari au fost, pe ziua de ieri, răsplățiți cu dărnicie de plictiseala atâtor dezbateri anodine.

Iar „*Indreptarea*“ dela 26 Martie (No. 69) scrie în articolul „*Un mare talent oratoric: P. S. Sa Episcopul Hossu*“ următoarea apreciere.

Nu numai în penuria de adevărați oratori, de care suferă viața parlamentară postbelică, ci chiar în epoca strălucită a elocinței noastre parlamentare, P. S. S. Episcopul Gherlei Hossu s'ar fi afirmat ca o luminoasă și impresionantă figură a tribunei, emoționând prin vi-

brația convingerei, fermecând prin delioata și expresiva frumuseță a formei.

Un fericit și generos capriciu al naturii, ar spune spiritul pozitivist, harul lui Dumnezeu spune misticul, a întrunit în figura sa de poetică arătare, toate darurile talentului oratoric.

Infățișarea de spontană și comunicativă simpatie: chip de adolescent în care stăruie ceva din candoarea copilăriei

Silueta subțire căreia rassa îi dă o sobră, o aristocratică eleganță de catifea.

În atmosfera încărcată de nori, ce învălăse în deobște toate desbaterile religioase, tocmai fiind-că ele euprind ceea ce este mai profund și mai intens eternului firei omonești, apariția la tribună a P. S. S. Episcopul Hossu se desemnează ca un surâs de pace, ca o fluturătoare rază de lumină.

De la început auditorul e un receptor simpatic.

Oratorul pornește cu pași ușori și măsurăți, în care nu știi în ce măsură intră naivitatea și metoda: apoi, fermecat de frumusețea drumului, îmbătat de minunea orizontului, se însuflește se entuziasmează, se înalță în ritm liric pentru a se pierde în regiunile superioare ale transcendentului.

Aceasta este latura de poezie și lirism, a talentului oratorului în a cărei broderie intră într'un fericit și armonios joc senzibilitatea, imaginația inspirația temperamentului de elocință al P. S. Sale Episcopului Hossu.

Sub acest val de inspirație acționează însă o cerebralitate forte, admirabil organizată. Înaltul și elegantul Prelat, oratorul cu verbul înaripat și gestul de subtilă sugestie, este un intelectual în sensul superior al cuvântului.

Pe fondul vechei și pururea viabilei culturi teologice s'a așezat în straturi logice cultura profană în toate direcțiile variațiile și epocile ei.

Acest principiu al Bisericii de o atât de îmbelșugată și felurită învățătură, știe să pună în mișcare forța sa intelectuală și culturală cu metode de rafinat dialectician, de artist al argumentării și expresiunii stilistice, atât în ordonarea interioară cât și în debitarea verbală.

P. S. S. Episcopul Hossu a fost pentru oamenii din fostul vechiu Regat revelația de lumină a unui mare talent oratoric, știind să farmece prin mijloacele sale de artist al verbului și să convingă prin metodele lui de logician abil și forte, prin pateticul accent al propriei lui convingeri.

D. Karnabatt

Glasul Eparhiei

Cuvântarea minunată a Prea Sfinției Sale Părintelui Episcop Iuliu — cetită numai din ziare — a produs o vie și emoționată impresie atât la Gherla, în sinut clerului gremial și al mirenilor de aici, cât și în întreaga Eparhie, credincioșii căreia, toți până la unul, privesc cu desăvârșită încredere în biruință, la lupta desinteresată a Marelui nostru Arhiepiscop. Ca un semn al bucuriei generale, ce a cuprins sufletele tuturor pentru strălucita reușită a discursului din Senat, Ilustritatea Sa Vicarul general al Eparhiei, Dr. Octavian Domide a trimis Prea Sfinției Sale următoarea telegramă de felicitare în numele Veneratului Capitul și al clerului:

*Prea Sfințitului Episcop Dr. Iuliu Hossu
București
Hotel Boulevard*

Pentru lupta fără preget și demnă apărare a intereselor și drepturilor inprescriptibile ale sfinței noastre Biserici, primiți Preasfințite simțitele felicitări ce Vi le aduc în numele Veneratului Capitul, al clerului gremial și eparhial și al tuturor fiilor Preasfinției Voastre, oari Vă stau alături, neclintiți urmându-Vă cu orice jertfe în lupta pentru biruința dreptății noastre.

*Vicar general
Dr. O. Domide*

Afară de aceasta multe scrisori și telegrame omagiale au sosit și la Reședință și au fost trimise și direct din întreaga Dieceză, în cari cler și popor dreptcredincios sărbătoresc într'un glas, animați de însuflețire sfântă, pe Arhiepiscopul lor iubit și jură credință neclintită, până la moarte *Romei, eterne...*

Liban.

Marele Congres unit dela Cluj.

— Cincimii de congresești din cele 4 eparhii ale Provinciei Mitropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș cer libertatea conștiinței. —

Lucrările pregătitoare.

Încă la 7 Martie c. *comitetul de inițiativă* pentru organizarea acțiunii de apărare și întărire a bisericii române unite cu Roma, a lansat un manifest, în care pentru ziua de 22 Martie c. se stabilește ținerea la Cluj a unui mare congres al întregii biserici unite. În numele comitetului de inițiativă semnează *biroul organizator*: Ioan Agârbiceanu, can. Victor Bojor, Iosif Boca, Dna Dr. Boila, Dr. G. Borșan, Dr. Al. Borza, Dr. N. Brânzeu, Dr. D. Chiș, Dr. E. Dăianu, Dr. Emil Deciu, Dr. G. Fireza, Dr. Victor Gherman, Dr. Iustin Iuga, avoc. Leontin Horea, Dr. V. Pandrea, prof. Augustin Popa, preot Iosif Pop, Dr. Valeriu Pop, Valer Pop, Dr. Titus Malai, Gh. Suciu și Dr. Al. Tăutu.

În ajunul congresului, Miercuri 21 Martie c. seara din toate părțile, curgeau înspre capitala Ardealului valuri

nesfârșite de congresești, încât problema încartuirii luase proporții îngrijorătoare. Străzile mai frecventate ale Clujului, în preajma imediată a pieței Unirei, erau tixite de lume străină. Bănățeni, Sălăjeni, Bihoreni, Someșeni, Maramureșeni și alții veniți dela distanțe considerabile, ca Brașov, Sibiu, Petroșeni etc. se întâlnesc pentru a mărturisi acelaș crez. Aproape din fiecare sat au plecat preotul și 2—3 delegați mireni.

La sediul „Reuniunii Sf. Maria”, seara între orele 6 și 8 majoritatea membrilor biroului organizator lucrează intens pentru pregătirea la detaliu a programului congresului. La discuții asistă și alți mulți membri congresești. Se discută și fixează moțiunea congresului. Se fixează ordinea oratorilor.

Serviciul liturgic.

Joi dimineața la orele 9 în biserica „Schimbării la față” se oficiază sacri-

ficiul liturgic, slujind la altar preoți din fiecare dieceză unită. Pontifică Ilustritatea Sa Dr. Iacob Radu dela Oradea.

Biserica e tixită de lume, ba chiar se arată neîncăpătoare pentru număr-oasa asistență. Grupuri mari de preoți și delegați mireni sosiți pentru congres, se ațin și pe strada Regina Maria, în fața redacției „Patria”.

Răspunsurile le dă corul distins al „Reuniunii Sf. Maria”, cu o tehnică artistică împunătoare.

Totul este propriu să emoționeze adânc inimile, cuprinse și de grija zilelor triste ce le-am ajuns, când nu ți-se dă voe liberă nici măcar să te rogi lui Dumnezeu. Vulturul de pe uriașul covor ce atârână din cor jos la intrarea în biserică, îți face impresia că biserica spirituală jignită a uniților, zboară sus de tot prin atmosfere de candid puritanism, deasupra mocirlei hâdoase a hrăpărețelor ghiare cari se întind avide să o strivească. Publicul cufundat în profunzimi de pietate, poartă inima strânsă de rușinea veacului intoleranței religioase și ochii plini de lacrimile durerii nespuse! Ce am ajuns!

Congresul.

Încă la finele liturghiei, când corul întona ultimele acorduri, sosește ordinul polițienesc, că procesiunea și publicul nu va putea pleca din biserică înspre localul de întrunire, decât respirat.

Simțea palpiția caldă a unei armate de mucenici, gata la toate.

Plecăm îngândurați, cu frunțile încrețite, cu gândul la Dumnezeu, și cu privirea înfaptă în asfaltul rece al străzilor.

În fața mulțimii tot mai număr-oase se oprește circulația. O mare de sumane albe, suflete curate de plugari, inundează cuprinsul drumului.

Congresiștii se adună pe încetul în sala cinematografului „Corso”. Luxoasa încăpere se dovedește prea mică pentru cei cinci mii de congresiști. Toți ar vrea să audă pe oratori, [toți

ar vrea să vadă. Însă este imposibil. Om lângă om cuprinde și cel din urmă spațiu disponibil, încât nu puteai să mai străbați prin mulțimea enormă nici într'o direcție.

Se aude un ordin dela tribună, că pentru mulțimea rămasă pe dinafară se va ține afară o serie de cuvântări separat, prin oratori destinați spre acest scop. Cu acest chip se mulcomește murmurul general, care cerea adunare în piața „Unirei”, împotriva oricăror opreliști polițieniști.

Deschiderea.

Conducerea o are biroul organizator. Pe încetul se strecoară prin mulțimea înghesuită personagiile cari aveau să dirigeze lucrările congresuale. Pe scenă pe lângă masa prezidială mai este și masa menită presei.

D. Dr. Valeriu Pop, adresându-se congresiștilor îi salută și le comunică știrea sosită dela Excelența Sa Mitropolitul Dr. V. Suciul dela București. I. P. S. trimite salut frățesc membrilor congresiști și împărtășește binecuvântarea arhierescă peste lucrările congresuale. Congresul ovaționează îndelung, în picioare pe mult iubitul și neînfricatul arhieriu luptător pentru dreptatea noastră sfântă.

La propunerea Dlui Dr. I. Cl. Juga se alege biroul. Președinți II. Sa Dr. Iacob Radu, iar dintre mireni d. Dr. Valeriu Pop (Cluj), și Dr. Demetriu Chiș (Oradea). Notari 5. Dr. Z. Boila (Blaj), Dr. L. Horea (Gherla) Dr. Ludovic Tăutu (Oradea), Protop. Jenea (Lugoj), Dr. I. Cl. Juga (Cluj).

Președintele I. S. Dr. Iacob Radu prelat papal deschide congresul prin un avântat discurs. Cuvintele cad în suflete ca o ploaie pe pământ în secetat. Iată ce spune distinsul prelat:

Noi suntem de două ori romani, după sânge și după lege.

Momentan avem de suferit atacuri cu nemiluințe. Încă trebuie să le suportăm pentru că Domnul Isus ni le-a pus în vedere: „și pe voi vă vor prigoni. Scârbe veți avea dar îndrăsniți, că eu am biruit lumea”.

Noi nu vom permite să fim numiți și

considerați minoritari. Ne vom apăra cu arme civilizate, până la ultima picătură de sânge.

Înapoi nu avem să mergem, decât înainte. Nu vrem întuneric, ci lumina, nu minciuna, ci adevărul.

Stăpânirea spirituală asupra noastră a Bulgarilor ortodoxi a ținut 900 ani și a fost o rătăcire. Revenirea la legea Romei este o mândrie națională și o regăsire a adevărului. Roma a înțeles să ne dea rit național român. Pecețile unirei nu se vor rupe niciodată. Vom ști să urmăm calea martiriului, căci după vorba lui Tertullian, sângele martirilor este sămânța creștinilor.

Cuvântul de deschidere e încununat cu aplauze nesfârșite. Voci din public: Neodihniți să plece la ospiciu.

Telegrame:

După deschiderea congresului biroul de citire telegramei adresate *Sfântului Părinte* prin Excel. Sa Nunțiu Papal din București, cu expresia omagiilor și a devotamentului. O altă telegramă se trimite I. P. S. S. Dr. Vasile Suciu Mitropolitul Blajului, cu asigurarea arhierilor noștri de întreg concursul ce congresiștii și întreaga biserică unită este gata a-l da pentru izbânda finală. O a treia telegramă se adresează *Inaltei Regențe*, cu protest vehement împotriva atentatului încercat împotriva existenței cultului unit.

Se citesc pe urmă telegramele de aderență sosite congresului din toate părțile.

Oratorii

Dna Dr. R. Boila, salută congresul în numele Reuniunii sf. Maria, al Reuniunii corale și al Asociației studenților catolici.

Pentru a face expozeul principal se ridică la cuvânt d. *Dr. Valeriu Pop*, avocat Cluj. Cu verva retorică bine cunoscută, cu o competență neîndoioasă pune la punct gravaminele bisericii române unite în legătură cu proiectul Regimului Cultelor.

Oratorul evocă situația națională și religioasă a Românilor din Ardeal în veacul al 17-a. Lipsiți de orice drepturi ca națiune erau expuși maghiarizării violente, ca biserică calvinizării cu forță. Biserica însăși fiind slavonizată ca limbă liturgică nu mai avea puterea de rezistență a celor oropsiți. Actul unirii din 1700 a fost un act providențial dintr'un îndoit punct de vedere: din punct de vedere sufletelesc bisericesc

unirea însemnează revenirea neamului românesc în sânul Bisericii dreptcredincioase strămoșești, dela care Românii s-au deslipit numai în urma vitregiei istorice a trecutului, fără să vrea; situația geografică și preponderanța publică bisericească în orient a imperiului bizantin i-au făcut să se trezească în schisma pe care n'au voit-o și la producerea căreia prin nimic n'a contribuit; din punct de vedere național unirea este primul pas hotărâtor către redoptarea conștiinței naționale. Unirea este deci actul de mântuire al Bisericii și nației Românești și pentru acest motiv Româniile datorează Mitropolitului Atanasie Anghel și colaboratorilor săi eternă recunoștință.

Biserica Unită cu Roma și-a îndeplinit misiunea și în trecutul de peste 200 ani cu strălucire. Sufletește a ridicat poporul românesc din întuneric, l'a scăpat din ghiarele primejdiei ereziei protestante și l'a înălțat la lumina credinței apostolice făcându-l să între în comunitatea spirituală a Apusului. Trimișii bisericii unite la Roma s'au adăpat din izvoarele reconfortante ale trecutului uitat de glorie și s'au înapoiat cu convingerea obârșiei noastre latine, ștearsă din conștiința neamului de inamici. Arhierii și preoții bisericii Unite au fost mucenicii credinței cu adevărat strămoșești și martirii redeșteptării noastre naționale. Strădaniile și suferințele lor ne-au isb vit, lor le datorăm ființa noastră sufletească și națională. *Biserica Unită și Blajul nu au nici o pagină neagră ci au înscris în istoria neamului strălucitele pagini ale renașterii noastre religioase și naționale.* E suficient să se reamintească anii tragici ai răboiului mondial, când biserica unită sfidând toate amenințările și uneltrile inamicilor de moarte ai româanismului la alegerea de Mitropolit a desemnat pentru scaunul de Mitropolit pe I. P. S. S. Dr. Vasile Suciu, demn urmaș al marilor înaintași.

Dar misiunea Unirii nu este îndeplinită. Prezentul și viitorul îi dau mărgele însărcinări. Omenirea însăngerată și demoralizată se sbate către liman, caută cărările mântuirii. Mântuirea nu poate să vină numai dela credință. Numai când etica creștină va fi baza vieții individului și fundamentul vieții publice, pacea se va face stăpână pe suflete, anarhia morală va dispărea și națiunile vor face progrese reale întru consolidarea lor etnică și politică. Istoria ne învață că numai biserica catolică a răspuns acestei misiuni divine de pacificatoare și mântuitoare, numai națiunile ce s'au pus la adăpostul acestei biserici au avut resorturile sufletești în destul de ofe-

fițe, puterea de rezistență în deajuns de tare, pentru a face supremul efort de imediată refacere morală și socială. Fără cunoașterea acestui adevăr nu am găsi explicația surprinzătoarei renașteri a poporului francez, după marea revoluție și a Italiei după război, cu toată genialitatea unui Napoleon sau Mussolini. Cei ce își iubesc cu adevărat neamul ce-i ce vreau ca prezentul să pună baza unui măreț viitor, trebuie să recunoască că *dacă Unirea cu Roma nu ar exista, ea ar trebui creată.*

Mărtuirea noastră este cu atât mai mare trebuind să ne întrunim întru apărarea unirii. Necunoscători ai trecutului neînțelegători ai viitorului și neconștiența ușuratică atacă sfânta noastră biserică. Tendințele dușmănoase culminează în proiectul pentru regimul cultelor. Acest proiect îngrădește libertatea spirituală a bisericii unite și incurajează fățiș, proselitismul prin posibilitatea împărțirii averilor bisericesti.

Noi nu urâm pe nime și nu dușmănim pe nime. Dreptatea noastră însă o apărăm. Suntem zid puternic în jurul arhierilor noștri și prin prezența noastră aci demonstrăm netemeinicia întrigilor, ce invocau lipsa de solidaritate între poporul credincios și arhieriei săi.

Isus Hristos a zis: „Tu ești Petru și pe aceasta peatră voi zidi biserica mea, iar porțile iadului nu o vor birui.”

Biserica Catolică și Apostolică păstorită de Preafericitul Părinte, Papa dela Roma, urmașul Sfântului Petru este peatra, stâncă de granit. Pe această stâncă indestructibilă vrem să clădim ca indivizi și nație și credem cu tărie că nici puterile iadului, necum neputințioase svârcoliri omenești, nu ne vor răpune.

(Auditorul erumpe în aplauzii furtunoase și toți în picioare timp de vre-o 5 minute aclamă pe Sfântul Părinte Papa Pius XI).

Păr. Protopop *Dr. E. Daianu*, vorbește potolit dar cu o recunoscută competență istorică.

Biserica unită a fost pavăza românilor pe aceste plaiuri. Prin Unirea cu Roma, s'a dat apreciere limbei românești și literei latine în cultura noastră națională. Atanasie Anghel nu a ascultat de sugestiile dela București de a folosi slavona în liturghie. S'au înfrânt de zidul cheagului unirei cu Roma și încercările calvinismului de a ne desnaționaliza.

Nu este opera întregii ortodoxii ceea ce azi se încearcă să se facă prin noul proiect de Regim al Cultelor, ci a unor personaje suspecte de protestantism și nerespectul

dogmei ortodoxe, a unui neodihniți cari au încercat marea cu degetul și la Stockholm. Acest lucru îl afirmă oameni distinși ortodoxi ca d. Nichifor Crainic.

Se dă cuvântul *d. Drd. Leontin Horea*, avocat stagiar în Gherla, care cu accente vehemente și gesturi energice spune:

Onorat Congres,

Astăzi când Țara trece prin cele mai delicate situații interne și externe, depe banca Ministerială s'a găsit un Ministru care să învrășbească poporul Român de acelaș sânge și părtaș la acelaș ideal patriotic.

Cel mai mare pericol pentru Statul Român, pe care istoria încă nu l-a cunoscut, este proiectul de lege al cultelor ce mâne sau poimâne voesc a-l pune în aplicare ca lege.

Prin aceasta lege românul unit cu Roma și cel ortodox care au luptat împreună pe toate câmpurile de luptă pentru întregirea idealului național, va fi pus, să-și urască pe acelaș frate de sânge, pe chestiuni de conflicte cu averile bisericesti,

Azi când avem lipsă mai mult ca ori-când ca să nu se facă nici un fel de confesionalism, fiind un dezastru pentru Statul Român, tocmai acum voesc cei depe banca ministerială să arunce mărul de ceartă în popor și tocmai aceia cari se laudă mai mult, ca ori cine, de patriotismul fanatic?

Vă întreb dacă aceasta constituie patriotism?

Oare Românii uniți cu Roma nu sunt români adevărați?

Oare dovezile istorice de până acum și lanțurile robiei, spânzurătorile menite atător mii de preoți și țărani uniți cu Roma, care s'au jertfit pentru idealul național, nu sunt dozezi zdrobitoare de patriotismul lor?

De aceea îi declarăm dușmani ai Țării pe toți aceia care fac deosebiri între poporul Român de religiuine gr. cath. și ortodoxă, constituind favoruri numai pentru o categorie. Cerem drepturi egale pentru ambele biserici. Nici când nu ar fi putut trece prin mintea unui adevărat român, ca cineva să deschidă lupta confesională în acest fel, și cu toate acestea s'a găsit azi în România-Mare un Ministru care a făcut-o.

De aceea rugăm pe toți românii adevărați, fie uniți, fie ortodoxi conștii de menirea lor în stat să lupte împotriva proiectului de lege al cultelor, cu un ceas mai de vreme, pentru a nu fi prea târziu. Contrarul ar fi nu numai o ofensă adusă românilor uniți cu Roma, ci și o crimă națională care ar putea avea consecințele desbinării acestui popor, pe care nimeni nu o vrea.

Și mă adresez întregii prese românești, să dea alarma de pericolul și dezastrul ce ar putea constitui pentru stat aceasta lege.

Totodată asigurăm pe toți aceia, care slujesc la altarul bisericii preoți, episcopi și pe mitropolitul, că le garantăm toată solidaritatea noastră care azi este mai mare ca oricând și îi rugăm să lupte cu aceiași energie și tărie sufletească împotriva monstruoșității ce se încercă din partea unor inconștienți.

De acea zic, *trăiască Roma, leagănul credinței strămoșești!* (Aplauze prelungite și entuziaste cu „Trăiască Roma!“).

Profesorul dela lic. „Gojdu“ Oradea, *d. Augustin Cosma*, cu mult spirit și talent dublat de energie vorbește congresului.

Mulțumim Mitropolitului Bălan al Sibului, că prin atacul ce l-a îndreptat împotriva noastră, ne-a trezit conștiința catolică și ceiace nu am putut face 200 de ani, facem acum la congresul clujan atât de impozant.

Cultura noastră națională își are vatra în școlile Blajului înfrățit cu Roma eternă. Noi nu purtăm frică de înfrângere, însă să o poarte mitropolitul „neodihnit“ sibian, care ar fi bine să întărească tot mai mult casa catolicismului, pentru a avea unde se retrage la bătrânețe.

D. D. Victor Gherman, medic radiolog Oradea, într'un ton de francheță necruțătoare și expansivitate viguroasă declară:

Ni-se dă lovitură mișelește, pela spate dar noi avem lupta cavaleriească și cinstită pe față. Nu vor reuși planurile diavolești ale acelor, cari în clipe grele pentru neam vreau să deslănțue lupta fratricidă, dăunătoare marilor interese naționale.

D. Dr. Titus Malai, profesor la Academia de Teologie din Gherla, primit cu ropot de aplauze, urmează la cuvânt. Cu gestul larg stăpânind deplin sala tixită de lume, spune:

Frați Români uniți cu Roma!

Când văd atâta potop de oameni veniți dela depărtări mari, dela Bănat până la Satu-mare, dela Maramurăș până la Biharia, sunt adânc mișcat, pentru că știu de ce ați alergat la Cluj într'un suflet. Ați venit mânați de părinții voștri răsăriți din morminte, ca să Vă apărați botezul în care v'ați botezat. Ați venit să spuneți respicat, că avem dreptul să ne închinăm aceluia Dumnezeu, în care au crezut și părinții noștri și vrem să credem și noi. Vrem să

ne apărăm icoanele sfinte, cuminecătura și altarul, crucea și biserica, pentru că prin puterea ce ele ne-au dat-o, am purtat și arma de apărarea vetrelor strămoșești, am raportat și biruința neamului, am întregit și hotarele românești.

Se spune de Badea Cârțan, că purta în dăsași cartea românească, veriga de aur și focul sacru ce contopea sufletele fraților de dincolo și de dincoace de Carpați, făcând să nu mai fie munții cu codrii lor zid de izolare. Odată ce se gândește?... Pleacă pe jos la Roma. „Vreau să văd — și-a zis — leagănul obârșiei noastre naționale“. Ajuns acolo, se așează sub columna lui Traian. Își scoate merindea și oftează transportat de fericire: „Aci îmi ticnește să mănânc, aproape de tata Traian"... Dar privind spre vârful măreței colonne clădită din blocuri de marmoră la o înălțime de 45 metri, vede că nu statuia lui Traian este fixată în vârf, ci întâiul Papă, sfântul Petru stăpânește majestos deasupra nenumăratelor scene din războaiele și biruințele lui Traian împăratul cu glorioasele sale legiuni, la Dunăre, împotriva Dacilor... Ce descoperire cerească!... In mintea Badelui Cârțan totul era limpede.

Românii, urmașii victorioaselor și nobililor legiuni Romane, în Dacia Traiană, sunt puși, prin degetul Dumnezeirei, sentinela a latinității catolice, nu ortodoxe, în depărtatul orient barbar. Hristos a spus lui Petru vorbă limpede: „Îți dau în seamă Neamul Românesc, ție întâiului Papă dela Roma, și n'ai să-l abandonezi niciodată“.

Dacă la gândul, că prea mulți dintre fiii României își închează spasmodic pumnii împotriva Romei Papale, Petru s'ar sminti o clipă și s'ar coborî de pe columna luându-o grăbit spre via Appia, i-ar ieși desigur în cale Isus, în pas ușor dumnezeesc. „Quo vadis Domine — Incotro mergi Doamne?“ ar întreba mirat Petru. „Să mă urc eu în locul tău pe columna lui Traian, ca să stăpânesc legiunile mândre dela Dunăre, pentru că Națiunea Românească nu poate să rămână fără grija și sprijinul deosebit al Provedinței“.

...Mari încercări au trecut în galop de furtună năpraznică peste neamul nostru, dela descălcatul său prin divul Traian până astăzi. Stoluri hrăpărețe de avari, gepizi, goți, huni și vandali s'au năpustit sălbatic în goană nebună asupra legionarilor apărători ai civilizației Romane la Carpați. Este o curată minune că pajura Romană a rămas triumfătoare, în ciuda întregului potop de barbari năvălitori.

Sub barda loviturilor străine uneori ne-am pierdut cumpătul. Ne-au cutropit neamuri cari n'aveau nimic din nobleța

Romei eterne. Ne-au învățat să uităm litera latină în care scria Cicero, Caesar, Tacit, Pliniu și Suetoniu. Am îndrăgit cirileasca. Am îndrăgit pe calvinii cari ne voiau moartea ca neam. Am îmbrățișat pe grecii cari ne batjocureau limba ca Neofit Duca, și ne cărau averile la Athos. Am iubit pe Rușii, cari dețineau mănăstirile Neamțu, Sec și Dragomirna cu 72 de moșii și trimeteau anual milioane franci aur la Moscova, „Pohod na Sibir”. Până și bulgarii sub împăratul Asan poruncă au dat Românilor cari peat unci ceteau în limba latinească, să se lapede de legea romană și să nu cetească în limba romană, ci în cea bulgărească. Dușmanii neamului ne-au umplut capul de tot felul de lozinci străine, ba că legea românească nu e cea romană ci ortodoxă dela răsărit, ba că strămoșii noștri nu au fost Romanii, ci grecii. Eram într'un moment de dureroasă uitare de sine să intrăm în șirul hordelor tătare, și sub steagul turcesc amenințând Roma cu sultanul Baiazid: „Din pristolul dela Roma să dau calului ovăș”. Dar decât semiluna mohamedană mai tare a fost crucea Romană.

E jale că dragii copilași ai Romei azi sunt atât de departe de sânul mamei lor.

Poate să ridice brațul asupra mamei Roma bulgarul, grecul, sârbul, rusul, tatărul. Dar noi Râmlenii, ram nobil din tulpina latinătății, nu-l vom ridica niciodată, pentru că ne-am asemăna fiului ingrât Brutus care a îndrăsnit să ridice pumnalul asupra tatălui său Iuliu Ceasar.

Noi Românii uniți cu Roma suntem mândri că am regăsit pe mama iubitoare, care ne-a dat și sânge și limbă și lege. Nu vrem să avem nimic comun cu pravoslavnicii călugări ruși a la Paisie, cu ipocrite creaturi ale Fanarului decadent a la Foție, îngâmfatul grec dela Tarigrad, cu nomofilaxi și porfirogheneți din Bizanț.

Dreptul nostru la viață ni-l întemeiem pe vredniciile noastre pentru neam. Suntem un neam de mucenici. Am urcat un Calvar de o mie de ani, pironiți în lanțuri grele și înfundați prin închisorile umede și negre ale barbariei asiatice. Dealungul veacurilor de amară obidă, sub flamura de sânge, și lacrimi, alături de turmă întotdeauna vedem înaintând cu pas sombru: „Preoți cu crucea 'n frunte, căci oastea e creștină”.

Și frații ortodoxi cari își cinstesc crezul niceno-constantinopolitan, cu „una, sfântă, catolicească și apostolicească Biserica”, laolaltă cu noi uniții mărtu. isitori de acelaș crez, au frânt aci în Ardeal pâinea durerii. Un adevărat român nu poate să necinstească această sacră tradiție.

Sunt două categorii de dușmani ai Romei. Una a maniacilor raționaliști cari în-

fumurați, pomădați și orgolioși bătătoresc drumurile Stockholmului ori ale Oxfordului, pentru ca să strivească dogmele crezului nostru și prin protestantism ori anglicanism să deschidă larg poarta sovietismului anti-metafizic și anarchic, săpând adâncă și criminală prăpastia între România și Roma. Alta a străinilor levantini greci, bulgari, ruși, sârbi cari prin definiție sunt adversarii ai Romei latine și ar dori izolarea Românilor de Roma, pentru o mai ușoară realizare a imperialismului balcanic panslav.

Dar să cunoască toți dușmanii Romei eterne, că piepturile noastre sunt oțelite prin conștiința demnității și nobleței Romane, care purta victorios consemnul „hostes debellare superbos”. Noi credem profund în dictonul Francezilor: „Qui mange du Pape, en meurt”. Luptă vrem, pentru că numai în focul bătăliei se nasc eroii.

Dacă va trebui vom ști să murim cu glorie, strânși zid de apărare, umăr la umăr în jurul flamurei noastre de onoare, crucea. În clipita supremă vom purta pe buze zimbet însângerat, de triumf asupra puterilor iadului, asemenea martorilor credinței aruncați pradă fiarelor înfometate din Coloseul Roman, și cel mai din urmă oftat are să ne fie și atunci: «Trăiască Roma!»

(Aplauze ce nu mai încetează).

Cuvintele puternice ale oratorului care își trăește cu adevărat ideile ce le aruncă în suflete, străbat irezistibil ca metalul topit în forme, și cuceresc. Congresul ascultă cu pietate, erupe intermitent în aplauze irenetice și este transportat, sub stăpânirea desăvârșită a verbului retoric cu tainice puteri de vrajă.

Păr. canonic *Dr. Nicolae Brînzeu* dela Lugoj vorbește despre necesitatea și detaliile organizației în asociație a tuturor Românilor uniți.

Moțiunea.

D. Dr. Mircea Pop, citește moțiunea pe care urmează să o primească membrii congresiști.

Congresul general al credincioșilor uniți cu Roma din întreaga Provincie Mitropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș, întrunit în Cluj la 22 Martie 1928 a adoptat cu unanimitate următoarea

Moțiune:

1. Unirea cu Roma înfaptuiră de mării noștri înaintași la 1700 în cea-

suri de grea cumpănă a mântuit biserica românească de cutropirea calvinistă și neamul nostru de desnaționalizare.

Biserica Unită în istoria ei de 200 ani nu are nici o pagină neagră; dinpotriva ea a înscris paginile luminoase ale renașterii credinței și conștiinței noastre naționale.

Credem cu tărie că ea singură prin legătura sufletească cu latinitatea garantează ființa și mărirea neamului românesc.

Drept aceea mărturisim că nici o putere omenească nu va putea rupe pecețile Unirii cu Roma, leagănul credinței și obârșiei noastre.

2. Cu profundă măhnire constată Congresul că acum, când țara are mai mare nevoie de energiile unite ale tuturor sufletelor românești, Biserica Unită trebuie să-și cheltuiască puterile întru apărarea ființei sale. Tendința de distrugere culminează în proiectul de lege pentru regimul general al cultelor, care este potrivit dreptății și constituției Tării și primejdios consolidării naționale prin deslănțuirea luptei Confesionale între frați.

Congresul a refuză a crede că Parlamentul va transforma acest proiect fatal în lege și face apel la patriotismul factorilor constituționali să nu consfințească tendanțele nefoste ale acestui proiect de lege inspirat de râvna sectară a câtorva molipsiți de neoprotetantism, pe care bunul simț al neamului și al adevăratei ortodoxii îi detestă.

3. Congresul asigură pe Înălții Arhiepiscopului ai Bisericii Unite cu Roma de dragostea și devotamentul nelimitat al tuturor credincioșilor, gata a face zid în jurul lor și a duce la biruință cu ultima jertfă Steagul dreptății noastre.

4. Congresul hotărăște organizarea într-o asociație a mirenilor uniți, pe întreaga provincie mitropolitană.

Congresul cu mare însuflețire, unanim primește moțiunea.

Protest împotriva atrocităților dela Târgu-Mureș.

Se propune a se expedia dlui Duca ministrul Internelor o telegramă, prin care întreg congresul protestează cu toată indignarea sufletului împotriva actelor nesăbinte de impietarea sacrilegă a luminilor sfinte și lovirea preoților în plină funcție sacră, la care s'au predat prin ordin înalt organele polițienești dela Târgu-Mureș.

*

Preotului care zace în spital lovit cu patul puștii în exercițiul funcției sale sacre i-se trimite telegramă: prin care întreg congresul îi exprimă admirația pentru curajul de a-și fi apărat dârz biserica și a-și fi mărturisit demn crezul creștin catolic în fața baionetelor stupide.

Congresul protestează energic împotriva brutalității și impietății crudele ale organelor forței publice și își apropiază telegramele.

Se decide în unanimitate, ca lucrările de organizare a Românilor uniți în asociație pe toată extinderea Provinciei Mitropolitane de Alba Iulia și Făgăraș precum și conchiemarea viitorului congres unit, să se încredințeze unui comitet compus din biroul organizator constituit la 7 Martie c. completat cu biroul acualului congres.

Oratorii de afară.

În curtea cinematografului au vorbit publicului numărul, care nu a încăput în sală, următorii domni: Reverendisimul can. *Dr. Nicolae Brânzeu* (Lugoj), Rvsimul d. canonic *Dr. Gregor Pop* (Oradea), Rvsimul d. Ștefan Roșian dela Blaj, d. Dr. *Demetriu Kiss*, fost senator dela Oradea, d. *Valer Pop*, d. *Simeon Tămaș* fost prefect și *Cl. d. Dr. George Bob* profesor de teologie din Gherla.

Profesorul *Dr. George Bob* spune între altele: „În această curte la anul 1741 s'au afirmat drepturile Bisericii unite cu Roma cari atunci le-am cer-

șit, iar acum le pretindem. Ca să se spulbere orice interpretări false apelez la DVoastre Frați preoți și credincioși întruniți aici din toate părțile provinciei metropolitane cu deosebite vederi politice, uniți strâns în acelaș crez: *Una, sfântă, catolică și apostolică Biserica*.

Ne-am adunat să protestăm împotriva proiectului de lege care ține să desființeze Biserica Românilor și Latinității. Columna lui Traian din Roma care reprezintă latinitatea noastră este îngrijită de stăpânul cheilor Sf. Petru: capul Bisericii lui Hristos și nu se poate ca însuși fiii Romei să lovească în crezul lor: *creștinismul latin*.

S'au rostit, ce e drept, cuvinte cari numai disprețul nostru îl merită de către d. *Turcu* chiar în Senat la adresa Șefului Bisericii noastre, dar acestea sunt cuvinte turcești ale unuia care nu vrea să știe de binefacerile Papalității față cu poporul nostru.

S'au mai spus că unirea noastră este opera maghiarilor, dar oare catolicismul francezilor, italienilor, spaniolilor și a celorlalte neamuri tot opera lor este?

Se poate oare spune că episcopii noștri au făcut acte subversive pentru statul român, se poate crede că asigurarea Sfântului Scaun că ortodoxia nu este pericol pentru catolicism făcută în timp potrivit de episcopul Demetriu Radu, sau prezentarea unirii Ardealului din partea episcopului Dr. Iuliu Hossu al Gherlei sunt fapte dăunătoare neamului? Poate să fie, după mentalitatea turcească alui *Turcu*.

Nu se poate accepta și Statul român nu va putea aduce legi cari să alimenteze ura și discordia între frați și cari să sfarme cruci și prapori à la Târgu Murăș.

Nu poate intenționa Statul Român ca muzeele bisericești să prezinte pri-

vitorilor spectacol de necrezut: icoane, cruci, prapori, haine sfinte călcate și spintecate.

Ne apărăm cu toată tăria Biserica și totodată românilor noștri că dacă se mândrește cineva cu naționalism, locul întâi îl are Biserica unită cu Roma.

În lupta de apărare stăm strâns uniți în jurul *Sfântului Părinte* dela Roma în jurul arhierilor noștri și suntem convinși că se va putea trece peste trupurile noastre, dar peste crezul sufletului nostru nici odată, deoarece este întemeiat pe cuvântul sincer al Evangheliei Domnului Nostru Isus Hristos".

Banchetul.

Imensa mulțime numai cu greu poate fi aprovizionată suficient. Lumea intelectuală iea parte la 2 banchete mari. Se țin importante cuvântări la masă. (Dr. I. Radu, Dr. Valeriu Pop, Dr. Dăianu, Dr. Brînzeu, Dna Livia Dr. Boilă, păr. Agârbiceanu, Dr. Bălan etc). Remarcăm aci toastul distins al păr. *I. Agârbiceanu*, despre tăria credinței, asemănătoare unui copac puternic, din care se rup prin vijelii numai uscăturile.

După masă la orele 6 în sala Prefecturii s'a ținut frumoasa conferință „Știința și credința” de d. prof. lic. Augustin Cosma. La orele 7 seara s'a dat concert bisericesc în biserica „Schimbării la față”, de Reuniunea corală gt. cat., cunoscută prin superioritatea prestațiilor artistice neîntrecute.

Prietenii vechi, întrerupte cu zeci de ani înainte se regăsesc la congres. Inimile apăsate se înseninează deodată la conștiința solidarității în jurul crezului nostru creștin și latin. Simțim cu toții, că puterea noastră este mai presus de toate porțile iadului și toate mahinațiile satanei.

La despărțire ne strângem mâinile cu un cald: La revedere pe front!

Combatantul.

Ultima Oră

Legea Cultelor votată la Senat.

— Biruința punctului de vedere al Bisericii unite. — Prelații ortodoksi părăsesc Senatul. —

La încheierea foaiei aflăm, că discuția generală și pe articole a Legii Cultelor a fost terminată și în ședința de ieri, 31 Martie a. c. a fost votată la Senat Legea Cultelor, acceptându-se și primându-se modificările propuse de Prea Sfințitii Episcopi ai Bisericii române unite. Astfel lupta energetică a Inalților noștri Arhieriei a fost încoronată cu aureola biruinții și după modificarea mai multor articole înjuste și jicnitore — între cari a fost modificat și articolul 9, devenit 11 — faimosul articol 45, devenit 47, a fost suprimat.

Aceasta prudentă soluție a Senatului — care astfel curmă posibilitatea primejdioasă a luptelor fratricide între Români — a nemulțumit pe Prea Sfințitii Prelați ortodoksi din Ardeal, cari în frunte cu I. P. S. Sa Mitropolitul Bălan dela Sibiu, în ședința de ieri, drept protest contra acestei legiferări, după citirea unei declarații, au părăsit Senatul.

Iată, ce scrie cu privire la aceasta „Demineața“:

Înainte de deschiderea ședinței — e vorba de ședința dela 31 Martie deschisă la orele 3:45 d. m. d. — V. Brătianu a avut o vie discuțiune cu prelații ortodoksi, îndeosebi cu mitropolitul Bălan al Ardealului, discuțiune care, prelungindu-se în dosul tribunei prezidențiale, a întârziat deschiderea ședinței.

Primul ministru a desfășurat toate posibilitățile-i de persuasiune, punctate cu o gesticulație ciocănitore, spre a readuce pe nemulțumiți la sentimentele cele mai împăciuitoare.

D. P. Gârboviceanu, raportorul proiectului de lege, citește amendamentul propus de d. prof. Bogdan Duică, prin care se cerea ca art. 45. devenit 47, să fie scos din lege. Este primit. Acest amendament recomandă guvernului a veni mai târziu cu o nouă lege, care să completeze pe cea

în discuție actualmente și în legătură cu chestiunea tratată de art. 47 din lege.

După aceasta Mitropolitul ortodox al Ardealului Nicolae Bălan, ocupă tribuna. Înaltul prelat exprimă regretul că adversarii n'au cedat nimic din întransigența lor și profunđa nemulțumire a prelaților ortodoksi că guvernul a sfârșit prin a scuză ralia unei teze insuficient motivată pe care biserica ortodoxă refuză s'o accepte.

După aceea, mitropolitul Bălan a dat cetire următoarei declarațiuni semnată de mitropoliții Pimen și Bălan, arhiepiscopul Gurie, episcopii Ciorogaru, Ghenadie, Trițeanu, Comșa etc.

Declarație

Reprezentanții episcopatului bisericii ortodoxe române au considerat de o elementară și sfântă datorie a lor să-și exprime cu hotărâre convingerile și să-și spună cuvântul cu ocazia discuțiunei generale a legii cultelor și să atragă tot odată binevoitoarea atențiune a guvernului român asupra principiilor fundamentale pe cari în interesul armoniei desăvârșite între confesiuni și în interesul salvărdării celor mai superioare interese ale statului român ar fi trebuit să și le însușească acest guvern la statornicirea definitivă a textului legii.

Episcopatul ortodox român a arătat că legea pentru regimul cultelor cuprinde dispoziții în flagrantă contradicție cu prevederile Constituției precum și dispoziții care lezează principiul fundamental al libertății conștiinței religioase, principiu care formează însăși axa centrală a legii cultelor.

De aceea episcopatul ortodox român ia cu profund regret la cunoștință nesocotirea dezideratelor sale isvorite din logica faptelor, întemeiate pe drepturile imprescriptibile ale bisericii ortodoxe române în care este reprezentată covârșitoarea majoritate a populațiunei românești, refuzând în virtutea conștiinței sale de demnitate și de înalt patriotism, orice restricțiuni precum și orice știrbire ce s'ar aduce în clipe istorice suveranității statului românesc.

Episcopatul ortodox român nu poate să lipsească dela datoria de a-și mărturisi convingerile sale și nu poate să nu insiste pentru liniștirea conștiinței și a convingerilor ce și-a creiat în cursul sbuciumului de

veacuri, asupra repercursiunii imense ce va avea în sufletul țării întregi o lege de importanță aceleia pe care astăzi domniile-voaste, domnilor senatori, o veți întări cu votul domniilor-voastre.

Acest episcopat conștient de misiunea sa nu poate întrelăsa să nu înfățișeze în adevărata ei lumină postura piezișe în care se găesc înaltele Corpuri legiuitoare, nevoite să legifereze fără să fie în măsură de a-și fi asigurat, în prealabil, deplina libertate de conștiință și de acțiune.

Impotriva uzanțelor internaționale, cele mai elementare, subordonând principiul menținerii neștirbite a suveranității interne, unor considerațiuni de oportunitate lipsit de temeiul adevărat, guvernul român a crezut a fi în drepturile sale legitime încercând a adopta și a pune în concordanță dispozițiunile cuprinse în legea cultelor cu textul convențiunii încheiate anterior cu Vaticanul, impunând în chipul acesta țării întregi respectarea voinței și intereselor unei organizații eclesiastice din afară de fruntariile României.

Conștient de misiunea, de drepturile și datorii sale episcopatul ortodox român, formulându-și toate rezervele și manifestând dela această tribună voința sa fermă de a vedea înfăptuită toată dreptatea și salvardată suveranitatea națională internă a statului român, nu va înceta nici de acum înainte un singur moment de a lupta pentru triumful unei cauze superioare care este a noastră a tuturor ca și a guvernului român deopotrivă și de a încerca, prin mijloace de persuasiune deprinse din paginile Sf. Evanghelii și încredințate nouă, purtătorii testamentului Mântuitorului Isus Hristos, de a repune biserica ortodoxă română în plenitudinea drepturilor sale pentru îndeplinirea misiunii istorice ce i s'a încredințat.

Așa să ne ajute Dumnezeu.

După cetirea declarației, prelații ortodoksi, au părăsit incinta, retrăgându-se într'o secție, unde au avut o consfătuire.

D. I. Purcaneanu ia cuvântul spre a arăta că, după desbateri de două săptămâni în comisiuni, declarația bisericii ortodoxe nu poate fi primită.

Cuvântarea D-lui Al. Lapedatu.

D. Al. Lapedatu, ministrul cultelor, spune apoi:

În declarația făcută pe un ton hiperbolic s'au făcut câteva afirmații ce nu pot fi acceptate. De pildă s'a spus că eu mi-ași fi schimbat atitudinea.

Nimic nu e mai fals. Eri am arătat cum a evoluat această lege și cum abia în urma

discuțiilor avute, ne-am convins că acest articol nu poate fi legiferat. Redactarea din 1923 diferă enorm de cea din legea prezentă. Am mai spus ieri că noi, guvernul, am adoptat o formulă neutrală, și că intransigența ambelor părți cu privire la acest articol ne-a făcut să abandonăm articolul 47. Și încă dela prezentarea legii, noi am spus acelaș lucru în declarațiile făcute presei.

S'a mai spus că am suprimat libertatea de hotărâre a Senatului, impunându-i punctul nostru de vedere, ceea ce nu poate fi nici măcar luat în discuție. În cuvântarea de zilele trecute, mitropolitul Bălan se declară mulțumit de aducerea legii și de redactarea ei. Cum se împacă cu declarația de acum?

Dar cecece a surprins pe toată lumea a fost erijarea mitropolitului Bălan ca apărător al suveranității Statului român. Ori niciodată în vitregul curs al istoriei Statul românesc n'a permis să se atingă această suveranitate. Suntem conștienți de misiunea noastră și nu admitem ca grija acestei suveranități să și-o însușească alții.

Mulțumesc Senatului pentru hotărârea sa pentru că a scutit țara de lupte fratricide.

Diverse.

Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Iuliu se află tot la București unde — la Senat — și acum este în curgere lupta în jurul Legii Cultelor. Discuția generală a proiectului — după informațiile, ce le deținem — s'a terminat Miercuri, în 29 l. tr. iar discuția pe articole care relativ nu va fi de durată lungă, prea probabil se va termina pe Sâmbătă, 31 Martie a. c. Cum însă, sesiunea parlamentară s'a prelungit până la 7 Aprilie, în care timp — afirmativ în primele zile ale săptămânei viitoare — se va depune la Senat și Legea privitoare la reorganizarea Invățământului, Prea Sfinția Sa nu se va reintoarce acasă imediat după votarea Legii Cultelor, ci va mai sta la București pentru a participa și la desbaterile Legii Invățământului. Astfel Prea Sfinția Sa Domnul Episcop numai pela mijlocul săptămânii va sosi la reședință.

15 milioane Lei. Un medic cu dragoste față de societatea și binele poporului, Dl Dr. Alex. Manolescu, scrie într'un ziar din capitală următoarele:

„De ani de zile urmăresc de aproape 4 comune să aflu câte băuturi alcoolice se beau în ele. Iată cât au cheltuit pe băuturi aceste 4 comune în anul trecut 1927:

Comuna Siminicea . . 339.940

Comuna Salcea . . . 910.940

Comuna Dumbrăveni 4,861.675

Comuna Budujeni . . 8,374.520

În total, aceste 4 comune au băut anul trecut 15 milioane, 66 mii și 175 Lei. Pentru spirt s'a cheltuit suma de Lei 9 milioane 500 de mii, pentru vin Lei 5 milioane 400 de mii, pentru bere 257 mii. Țuică și alte băuturi nu sunt socotite în aceste sume.

În ultimii 4 ani, aceste 4 comune au băut 50 milioane de Lei, prețul lor 38 mii hectare pământ împrorietărit. Cât au muncit sătenii pentru aceste zeci de milioane de Lei și cu ce s'au ales? Cu sănătatea zdruncinată, cu copii piperniciți etc. Cu ce s'au ales ei și cu ce se alege țara din acest prăpăd de bani?

Dureroasă statistică. Anul trecut a fost un an de criză financiară și totuși 4 comune au cheltuit pe băutura 15 milioane Lei.

(Gazeta Bistriță).

Ofert de schimb

În biblioteca tractuală a Protopopiatului *Lujerdului* se află în dublu exemplar, în stare broșată următoarele cărți:

1. Nilles: *Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae Orientalis*, vol. I.
2. Frapporti: *Rezultatele Filosofiei* 2 exemplare.
3. Papiu: *Orientele Catholic.*

Hotărând conferința tractuală a menționatului Protopopiat, schimbarea acestor cărți, prin acestea se publică *ofert de schimb* fiind rugați Onorații Frați Preoți a vesti acest ofert acelor, cari s'ar interesa de asemenea lucruri.

Reflectanții la schimb să se adreseze Onoratului Oficiu parohial român unit din Iclod (jud. Someș).

DECRETELE Conciliilor Provinciالی I. și II.

se află de vânzare la **Librăria Diecezană, Gherla.** — **Piața Unirii 13.**

Prețul unui exemplar 100 Lei, plus porto postal.

LA

LIBRĂRIA DIECEZANĂ, Gherla

se află de vânzare

Teologia Dogmatică volumul I. și volumul II. de I. P. S. Sa

Dr. Vasile Suciu.

Prețul unui volum 250 Lei, plus porto postal, și *Teologia Dogmatică Specială* vol. I. Prețul 300 L plus porto.

Asortiment bogat de tot felul de rechizite cancelariale necesare pentru Oficiile protopopești și parohiale.

Protocol exhibitor, legat în pânză 280 Lei.

Matricula Botezaților, Cununaților, Morților, legată în pânză 280 Lei.

Protocol pentru *Rațiuni* 280 Lei.

Protocol pentru *Liturgii, predici, carte postală, protocol de ședințe* 180 L.

Tot felul de tipărituri — extra-se matriculări, informațiuni periodice, diplome pentru cantori, coale pentru rațiuni, statul activ și pasiv etc. — toate în ediție nouă; hârtie fină, cerneală, penițe, creioane, tamponuri, etc. în preț redus și calitatea cea mai bună.

Furnizăm sigile și stampile pentru Oficii! Toate comenzile se execută prompt și cu reîntoarcerea postei.

Pentru partea neoficială răspunde: **Dr. Virgil Bălibanu.**